

Memoriał Podkarpacki

Uczestnicy Konferencji Naukowo-Technicznej pt. „Drobne gospodarstwa rolne w rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich”, która odbyła się w dniach 14-15 lutego 2013 r. w Chotowej (woj. podkarpackie), deklarują potrzebę podtrzymania i wzbogacenia wieloaspektowego wspierania gospodarstw socjalnych i drobnotowarowych zwanych dalej gospodarstwami drobnymi.

Docelowymi grupami wsparcia udzielanego gospodarstwom rolnym w ramach WPR 2014-2020 powinny być nie tylko efektywne ekonomiczne, większe, rodzinne gospodarstwa towarowe, ale także żywotne ekonomicznie, wielofunkcyjne gospodarstwa drobne – drobnotowarowe, mające wystarczający potencjał do wypełniania funkcji produkcyjnych, socjalnych, kulturowych i ekologicznych.

Propozycje wspierania gospodarstw drobnych

I Filar Wspólnej Polityki Rolnej

1. Oczekujemy, że gospodarstwa drobne (o orientacyjnej powierzchni 1-5 ha), mające głównie charakter socjalny i samozaopatrzeniowy, jednakże uczestniczące w rynku produktów rolnych (i rynku środków produkcji), otrzymają w ramach I filaru WPR fakultatywne (wybrane przez rolnika) płatności bezpośrednie w formie uproszczonej – zryczałtowanej, jednakże obliczone w powiązaniu z użytkowanym rolniczo arealem ziemi (dwa lub trzy poziomy ryczałtu).
2. Płatność bezpośrednia zryczałtowana nie może eliminować gospodarstw z korzystania z płatności ONW i płatności rolnośrodowiskowych.
3. Postulujemy, aby gospodarstwa korzystające z zryczałtowanej formy płatności bezpośrednich nie były zobligowane do spełniania wybranych wymogów *cross-compliance* i „zazielenienia”. Podtrzymanie produkcyjnych funkcji gospodarstw i jej mała

skala (niewielkie działki rolne, różnorodność upraw) wydają się w pełni spełniać cele zakładane w tym względzie przez instytucje UE.

4. Aby podtrzymać drobnostadny chów (i hodowlę) zwierząt w gospodarstwach drobnych drobnotowarowych powinno być kontynuowane wspieranie ich płatnościami związanymi z produkcją, takimi jak:
 - dopłatami wspierającymi chów (i hodowlę) zwierząt trawożernych, w gospodarstwach, w których dominują użytki zielone, gdy wielkość ich stad nie przekracza łącznie 10 SD, a obsada zwierząt nie jest wyższa, niż 1,5 SD/ha użytków rolnych,
 - dopłatami skierowanymi do produkcji roślinnej mającej charakter regionalny i niszowy, której udział w danym gospodarstwie nie przekracza 20% użytków rolnych (np. do: orkisz, fasoli, dyni, lnu...).
5. W interesie ekonomicznym kraju, a zwłaszcza gospodarstw drobnych i regionów rozdrobnionych agrarnie jest utrzymanie dotychczasowych zasad kwalifikowania gospodarstw i działek rolnych uprawnionych do wsparcia z I filaru WPR tj. m.in. 1 ha powierzchni uprawnionej i 0,1 ha minimalnej powierzchni działki rolnej.
6. Gospodarstwa drobne (do 5 ha) i gospodarstwa uznane za małe o powierzchni powyżej 5 ha, które nie wybiorą zryczałtowanej formy płatności obszarowych, lub do takiej formy nie będą uprawnione ze względu na użytkowany areał ziemi, powinny korzystać z pełnych płatności należnych z I filaru WPR.
7. W subregionach rozdrobnionych agrarnie, w których średnia powierzchnia użytków rolnych gospodarstw nie przekracza 5 ha, nie powinien mieć zastosowania wymóg „zazielenienia”. Nie powinien on także dotyczyć gospodarstw przekraczających 5-krotność tej powierzchni, jeżeli są one położone w subregionach (lub gminach), w których średnia powierzchnia użytków rolnych gospodarstw wynosi poniżej 5 ha.

II Filar Wspólnej Polityki Rolnej

1. Gospodarstwa drobne prowadzące produkcję rynkową (tj. o pow. do 5 ha) powinny mieć możliwość skorzystania ze wsparcia działań inwestycyjnych w ramach PROW w wysokości do 50% poziomu wsparcia wynikającego z ogólnych zasad wspierania gospodarstw w Polsce. Wsparcie to powinno być przydzielane i rozliczane w trybie uproszczonym, z uwzględnieniem w kosztach inwestycji wkładu pracy rolnika i materiałów pochodzących z własnego gospodarstwa, oraz stwarzać możliwość zakupu sprzętu rolniczego na rynku wtórnym.

2. W ramach ogólnej puli działań PROW 2014-2020, część (2-4) działań powinna być oparta o kryteria regionalne (regionalne programy lub podprogramy tematyczne) tj. ich cele szczegółowe, zakres, forma i wysokość wsparcia oraz dodatkowe wymogi powinny być określone na poziomie regionów (województw).

Działaniami takimi odnoszącymi się do gospodarstw drobnych, położonych w regionach rozdrobnionych strukturalnie powinny być:

- wsparcie ekonomiczne, prawne i organizacyjne sąsiedzkiego scalenia ziemi i (zaległych) regulacji własności ziemi,
 - wsparcie organizacji i prowadzenia zbiorowego wypasu zwierząt trawożernych i budowy infrastruktury pasterskiej, zwłaszcza na obszarach ONW,
 - wsparcie ekonomiczne i prawne średniookresowego i długookresowego (np. 10 i 20 letniego) wdzierżawiania ziemi rolniczej,
 - wsparcie przywracania i rolniczego zagospodarowania ziemi wyłączanej z produkcji rolnej,
 - regionalne, dodatkowe wspieranie obszarów ONW, wyodrębnionych na podstawie dysparytetowych warunków przyrodniczych, zwłaszcza górskich i pogórskich (o specyficznych utrudnieniach produkcyjnych) i cennych ekologicznie,
 - specjalne wspieranie rezygnacji z dalszego prowadzenia drobnego gospodarstwa rolnego, gdy jest to związane z przekazaniem ziemi do produkcji rolniczej, oraz podjęcia przez rolnika pozarolniczej działalności gospodarczej,
 - wspieranie zespołowych form użytkowania ziemi, maszyn, i małych, gospodarczych przetwórci.
3. Gospodarstwa drobne bezwzględnie powinny mieć lepszy dostęp do rynków rolnych, zwłaszcza zinstytucjonalizowanych i być pełnoprawnym uczestnikiem rynku w zakresie wytwarzanych przez nie produktów rolnych i produktów przetworzonych we własnych gospodarstwach. W tym celu należy wesprzeć lokalne inicjatywy w zakresie budowy rynków rolnych dostosowanych do sprzedaży bezpośredniej i półhurtowej i dokonać przeglądu i rozszerzenia listy produktów dopuszczonych do sprzedaży bezpośredniej.
 4. Dopłaty do gospodarstw prowadzących produkcję na obszarach ONW powinny zostać zrewaloryzowane (są stałe od 2004 r.) i być adekwatne do realiów ekonomicznych wynikających z rosnących kosztów produkcji rolnej i mniejszych przychodów osiągniętych z przyczyn niezależnych od rolnika, a uwarunkowanych przyrodniczo.
 5. Aby gospodarstwa drobne mogły zachować lub odtworzyć swą żywotność ekonomiczną, powinno się procedując stosowne prawo gospodarcze dotyczące rolnictwa, nie liczyć

tylko na doraźne korzyści fiskalne, lecz na większe i długotrwałe korzyści społeczne i ekonomiczne, które to prawo nieść za sobą powinno. Ważnym jest także aby tworzone ustawodawstwo rolnicze i okołorolnicze było pisane językiem prostym, jednoznacznym i zrozumiałym dla ich adresatów.

III. Wspieranie wsi i rolnictwa z Funduszu Spójności.

Postulujemy, aby wobec spodziewanej relatywnie niższej puli środków pomocowych przeznaczonych na wspieranie gospodarstw w ramach II filaru PROW 2014-2020 z Funduszu Spójności wspierane były następujące działania związane z rozwojem wsi i rolnictwa:

- gospodarka zasobami wodnymi w rolnictwie i melioracje wodne;
- produkcja energii odnawialnej w tym z biogazowni, ogniw solarnych i energii wodnej;
- odnowa wsi;
- budowa infrastruktury wiejskiej.

IV. Wspieranie krajowe.

Poza obecnie stosowanymi formami wsparcia środkami budżetowymi krajowymi powinny być wspierane:

- wapnowanie gleb rolniczych zdegradowanych (zakwaszonych) przez pozarolnicze źródła emisji;
- badania naukowe rolnicze i ekonomiczne, bezpośrednio służące postępowi technologicznemu i organizacyjnemu w rolnictwie.

V. Niezbędne zmiany prawne służące gospodarstwom drobnym

Nieadekwatność do potrzeb, niedostosowanie do realiów produkcyjnych i ekonomicznych, zwłaszcza gospodarstw drobnych, części obowiązujących aktów prawnych sprawia, że wnioskujemy o pilne podjęcie prac legislacyjnych dotyczących:

- scalania ziemi, w tym scalania sąsiedzkiego opartego o wymianę ziemi potwierdzonej notarialnie;
- tworzenia zespołów (grup producenckich) adekwatnych dla potrzeb i możliwości gospodarstw drobnych;
- nowej ustawy o spółdzielczości, dostosowanej do obecnych realiów gospodarczych i gospodarstw drobnych;
- regulacji prawnych służących długoterminowemu wydzierżawianiu i dzierżawieniu ziemi;

- regulacji prawnych służących usprawnieniu obrotu rolnego i dopuszczaniu większej liczby produktów do legalnej sprzedaży bezpośredniej.

Memoriał ma charakter postulatywny i stanowi głos rolników – członków Izb Rolniczych i środowisk naukowych, zwłaszcza południowo-wschodniej Polski, który powinien być uwzględniony w procesie tworzenia systemu wspierania wsi, rolnictwa i gospodarstw w nowej perspektywie zadaniowej i finansowej UE na lata 2014-2020.

- Regionalne Izby Rolnicze: woj. Małopolskiego, Śląskiego, Podkarpackiego, Świętokrzyskiego i Lubelskiego
- Europejskie Centrum Badawcze Drobnych Gospodarstw Rolnych przy Uniwersytecie Rolniczym w Krakowie

Za uczestników Konferencji

Kraków, 03.04.2013 r.